

DR. KULCSÁR LÁSZLÓ

Barack Obama és az amerikai régiók

A legutóbbi amerikai elnökválasztást Barack Obama nyerte. Ez a választás több szempontból példa nélkül való az Egyesült Államok történetében. Először fordult elő, hogy afro-amerikaiak választottak elnöknek, és ugyancsak első ízben lett római katolikus vallású alelnöke az országnak. A választási részvétel több mint 60%-os volt, ami 1968 óta a legmagasabb arány. A szavazáson részt vett emberek körében a két jelölt között 7,2% különbség volt mindössze, ami az amerikai lakosság erős megosztottságát jelezte,¹ de – az amerikai elnökválasztási rendszer sajátosságaiból adódóan – a megszerzett elektori szavazatok már erőteljesebb Obama-előnyt mutattak. A jelenlegi elnök az elektorok 67,8%-ának támogatását élvezte, ellenfele csak 32,2%-ot kapott.

Az amerikai elnökválasztás eredményeiről készített térképek plasztikusan mutatják a választás regionális kötődéseinek sajátosságait. Az 1. térképen látható, hogy a jelenlegi elnököt elsősorban a keleti part államai, a Nagy-tavak menti államok és a nyugati part elektorai támogatták. Republikánus ellenfele főleg a közép-nyugaton és délen, a hagyományos amerikai értékek tárházának (Brown–Swanson 2003) nevezett régiókban volt eredményes. Az amerikai regionális megosztottság és gazdasági, szociológiai, kulturális háttérének elemzése általánosabb tanulsággal is szolgál. Aláhúzza a társadalomtudományi kutatások létjogosultságát és jelentőségét a regionális elemzések területén, s a regionális tudomány ebben az értelemben is kilép a szűken vett regionális gazdaságtan kereteiből (Amin, Ash – Nigel Thrift 2004, Lengyel és Rechnitzer 2004). Elazar (1999) hasonlóképpen segíti ezt a kilépést. Szerinte a lokalitás három dimenzió bonyolult összefüggéseiben értelmezhető. Ezek pedig *a tér, az idő és a kultúra*. Nem véletlen, állítja, hogy Tocqueville az amerikai demokráciáról írt könyvét egy térség elemzésénél a kultúrával és az intézményrendszerrel, nem pedig a gazdasággal vagy az infrastruktúrával kezdi. A regionális identitás egyes területeken igen erős az Egyesült Államokban ma is. Legjellemzőbb példa a Déli Konföderáció máig élő integrálóereje, tartósnak bizonyuló értékrendszere. A Konföderáció zászlója,² a „dixie” induló népszerűsége³, a déli katonai vezetők tisztelete⁴, a csatamezők és más emlékhelyek sokasága⁵ mind e regionális identitást

1 Egyesek „posztmodern puccs”-ról beszéltek. Vö. Webster Griffin Tarpley, Bruce Marshall, and Jonathan Mowat (2008): Obama – the Postmodern Coup: Making of a Manchurian Candidate.

2 „Mint 'Déli-Amerikai' próbálok másoknak elmondani, mit is jelent nekem a Konföderáció zászlója. A déli kulturális örökség, hagyomány egy életformát jelent. Emlékeztet arra az időre, amikor félelem nélkül sétálhattál az utcán, arra az időre, amikor egy kisember is megélhetett a családjával együtt, amikor a Jóisten törvényei uralkodtak mindenek felett” (Webster–Leib 2001: 273).

3 A „dixie” egy műdal, amely szinte véletlenül lett a Konföderáció indulója. Nevében a Dixie folyóra utal, amelyről a zenei stílus is kapta a nevét (dixiland).

4 Például „Stonewall” Jackson, Lee tábornok és mások.

5 A leghíresebb Gettysburg, Pennsylvania.

tápláló szimbólumok, amelyek egyben vádló momentumok is a polgárháború utáni félbemaradt helyreállítási periódus miatt. A máig élő tradíciónak, kulturális identitásnak jó példája az, hogy az ezredfordulón kisebb vihart kavart a Konföderáció zászlójának elhelyezése a közintézményeken Dél Karolinában (Webster–Leib 2001).

Tanulmányunkban azt kíséreljük meg áttekinteni, hogy a regionális identitás mit is jelentett a 2008-as választás esetében, Amerikában. Nem lehet ugyanis véletlen, hogy a választások területi megoszlásának jellemzői néhány kivételtől eltekintve hasonlóak. Ha megnézzük, hogy kik tudták „felülírni” a regionális hatásokat, azt tapasztalhatjuk, hogy egyrészt igen kevesen, másrészt az is megállapítható, hogy ezekben az esetekben a kor jellemzői mellett a személyiség jellemzői, a győztes ismertsége és elfogadottsága számított. A táblázatban erre találunk néhány példát.

Az amerikai elnökválasztásokon elsöprő győzelmet aratott jelöltek a 2. világháború után (1948–2008)

Év	Pártállás	
	republikánus	demokrata
1964	–	Lyndon B. Johnson
1972	Richard M. Nixon	–
1980	Ronald Reagan	–
1984	Ronald Reagan	–

A jelzett időszakban 16 elnökválasztást tartottak, s ebből csak négyben, három személy esetében beszélhetünk a regionális eltérések „eltűnéséről”. A többi esetben bárki is győzött, regionálisan erősen megosztotta az Egyesült Államok szavazóit.

Az elnökválasztás és a regionális polarizáltság

A téma a szakirodalomban igen népszerű. Az elnökválasztások során megmutatkozó véleményeltérések regionális kötődése, az ennek magyarázatára tett kísérletek az 1800-as évek végétől megtalálhatók az amerikai társadalomtudományi irodalomban. A legutóbbi évekből csak néhány példa: Johnston, et al. (2005), Mellow–Trubowitz (2005), Shelley (2008), Lichtman (2008).

Az elnökjelöltségért vívott harc során tapasztalt erőteljes területi megosztottság tehát megmutatkozott a legutóbbi elnökválasztás eredményeiben is (lásd 1. térkép). Jeleztük, hogy itt egyáltalán nem új jelenségről van szó. Shelley (2008) hivatkozik például Frederick Jackson Turner történészre,⁶ aki a politikai megosztottság területi kötődésére már 1908-ban felhívta a figyelmet, s annak kezdetét az amerikai függetlenségi háború végétől tartotta értelmezhetőnek. Turner, akit többen a politikai földrajz egyik megalapítójának is tartanak, választási térképeinek (1856., 1868., 1888., és 1900. évi elnökválasztások) elemzése után azt írta, hogy a politikai habitus oly mélyen beágyazódott, hogy újabb és újabb választások és az eltelt idő ellenére az elemzett térségek nem mutattak változást. Turner azt is jelezte, hogy véleménye szerint ez a térségi beágyazódás megmarad, dacára az iparosodásnak, az urbanizációnak, a mezőgazdaság átalakulásának. Éppen

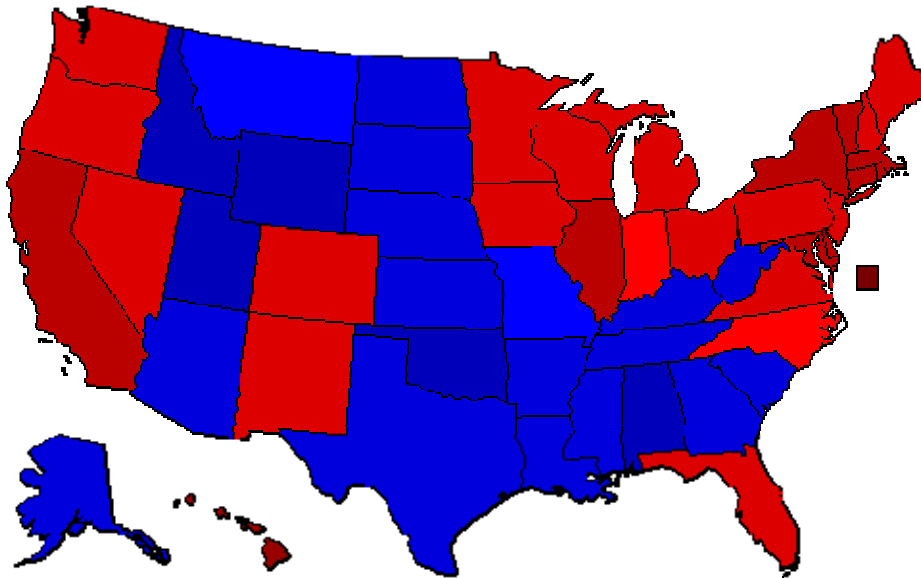
⁶ Turnerről lásd bővebben Kulcsár László, 2008.

ezért a politikusoknak szerinte az értékrendszer területi beágyazódásaira kell figyelni a kampány során. Úgy tűnik, hogy igaza volt, mert a választói viselkedés területi sajátosságai megőrizték befolyásukat esetünkben is. Természetesen a regionális polarizáltság rendelkezik bizonyos dinamikával. Míg George Washington még csak 10 állam választotta elnöknek, s két meglehetősen erős vetélytárral kellett megküzdeni, az államok és a terület is dinamikusan változott. Az egyre nyugatabbra és délebbre húzódó határ számos konfliktussal járt, s különböző gazdasági és természeti erőforrások kerültek látótávolságra, amelyek bevonása jelentős emberszükséglettel járt, tehát erőteljes bevándorlási hullámok követték egymást. Már ebben az időben meglehetősen erős területi identitás volt megfigyelhető, amelynek a kialakuló értékrendre, erkölcsre is komoly hatása volt. A mexikói befolyás alól megszabaduló Kalifornia például rövid ideig a szövetségi kormányval is fegyveres konfliktusba keveredett, mivel erős törekvések éltek a medvéi zászlóval rendelkező független Kalifornia megteremtésére és elfogadtatására. A szárazföldi határok a 20. századig nyitottak, átjárhatók voltak, s a helyi önkormányzatok kezelték a növekvő lakossággal kapcsolatos ügyeket, szabályozást. Kezdetben nem voltak a mai értelemben vett pártok, az elnökjelöltek csak a 18. század végétől kötődtek pártokhoz, s volt idő, amikor a republikánus és demokrata pártok közös jelölttel szerepeltek. Az 1800-as évek közepén jelent meg a mai értelemben vett Republikánus és Demokrata Párt, de még további módosítások is bekövetkeztek a pártstruktúrában.

Mellow és Trubowitz (2005) a két párt befolyásának regionális eltéréseit elemezve megkülönböztették a „központi mag” térségeket a „perifériáktól”. Az előbbi típusba azokat a térségeket sorolták, ahol történetileg az USA gazdasága és az üzleti élet kialakult, illetve a legnagyobb erőt képviseli. Ezek lényegében megegyeztek az Obama által megnyert térségekkel, a másik típusba a hagyományosabb, rurális térségeket sorolták be, ahol a republikánusok kaptak több szavazatot. Történetileg elemezve ezt a polarizáltságot, felhívták a figyelmet arra, hogy a mai helyzet nem egy mozdulatlan időszak eredménye. Számításaik szerint a jelenlegi igen erős regionális polarizáció az 1890-es évektől megfigyelhető, csak éppen ellentétes előjellel. A demokraták otthon érezték magukat délen (ahogy a szerzők fogalmaztak: a „szolid déli területeken”), és a republikánusok erősek voltak északon és keleten. Az 1950-es években a republikánusok harcba szálltak a dél teljes meghódításáért, a demokraták pedig dominanciát akartak szerezni a keleti és a nyugati parton, valamint a Nagy-tavak mentén. Mindkét párt sikereket ért el, és ez a körülmény egyben a regionális polarizáltság mértékét is jelentősen csökkentette. A politikai polarizáltság térségileg is értelmezhető módon az 1990-es évek elején kezdődött újra, amikor kialakult a jelenlegi helyzet: a Republikánus Párt igen erős a déli és a nyugati „periférián”, a Demokrata Párt pedig északkeleten és a nyugati parton. A polarizáltság folyamata és mértéke 1994-től egyre erősödik, az elmúlt évtizedben például a duplájára nőtt.

Az amerikai elnökválasztások során a demokratákat és a republikánusokat jelölő színek a televíziós hálózatok választási vitaműsoraiból származtathatók, ahol a székek színeivel jelölték a vitában részt vevők pártkötődését. A konkrét színeknek semmi jelentőségük nincs. A publikációk általában a médiák színhasználatát követik, de mivel a médiák pártjelölései a színek esetében sem egységesek, sőt elnökválasztásonként is különbözhetnek, így ebben a tanulmányban a térképek készítőinek színválasztását követjük. A lényeg nem a színekben, hanem a területi eltérésekben van.

1. ábra

A 2008. évi amerikai elnökválasztás eredménye államok szerint

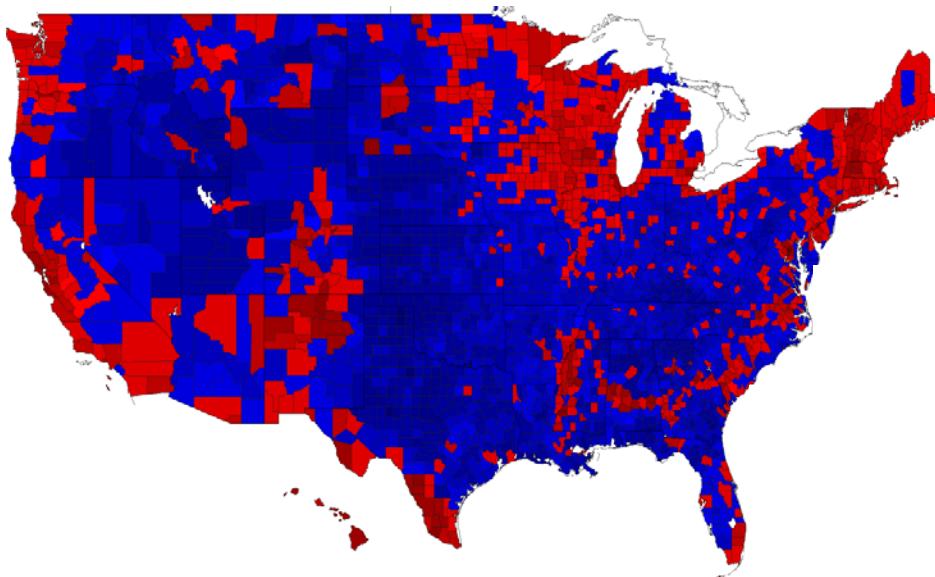
Piros: demokrata; Kék: republikánus
 Forrás: <http://uselectionatlas.org/>

A „kék államok” többnyire délen, a Sziklás-hegység keleti oldala körül és az amerikai alföldön találhatóak, a „piros⁷ államok” pedig a keleti és a nyugati parton, a Nagy-tavak mentén, ahol a demokraták hagyományosan erősek. Más megközelítésben a konzervatív vidéki térségek, alacsonyabb urbanizáltsággal rendelkezők inkább kékek, a nagyvárosi, liberális tengerparti térségek inkább pirosak. Ahol pedig a két nagy párt követői kiegyenlítették, azokat a területeket bíbor színnel szokták jelölni. Egyes szerzők felhívják a figyelmet, hogy a helyzet nem ilyen egyértelmű: találhatóak kék metropolisok és piros rurális térségek is, de összességében ez a megosztottság mégis követhető (Morrill et al. 2007 és Shelley 2008). A területi megosztottság már a demokrata elnökjelöltségért vívott harcban is követhető volt. Hillary Clinton főként a szegényebb vidéki körzetekben és az idősebb emberek körében bizonyult jobbnak, Obama pedig pont ellenkezőleg.

A regionális eltérések még szembetűnőbbek, ha az előzőnél részletesebb, a megyehatárokat (county) követő térképet figyeljük.

⁷ Ezt a szót használom a „red state” fordításánál a rosszul csengő „vörös” szó helyett.

A 2008. évi amerikai elnökválasztás eredménye megyék szerint

Piros: demokrata; Kék: republikánus

Forrás: <http://uselectionatlas.org/>

Ezen látszik, hogy a republikánusok területet nyertek, óriási térségek szavazatait szereztek meg, s a demokratákat a nagyvárosokba „szorították” vissza. Ez az összefüggés szoros kapcsolatban van a népesség koncentrációjával és az urbanizáció szintjével. A vidék megnyerése nem volt elegendő. Az Egyesült Államokban a népesség kétharmada szuburbánus településen él. A politikai felfogásban megnyilvánuló területi polarizáltság két legfontosabb kérdése a gazdaság és a külpolitika volt, ami 2008-ban kibővült a társadalom- és egészségbiztosítás egyenlőtlenségeivel (Jagim 2008, Spencer 2008). A biztosítással nem, vagy csak hiányosan rendelkező állampolgárok száma meghaladja a 40 milliót, akiknek nagy része nem szegény, bár ilyen is akad néhány millió, hanem a kötelező biztosítás hatálya alá nem eső önfoglalkoztató vagy kisvállalkozó.

A politikai kultúra és a területi különbségek

A Turner által jellemzett politikai habitusok területi kötődése utal a politikai kultúra differenciáltságára is. Ennek egyik jelzője lehet a választási részvétel alakulása. Michael Barone az U. S. News & World Report 2009. május 17-i számában kifejtette azt a véleményét, hogy Obama győzelme a megnövekedett részvételi aránynak tudható be azokban az államokban, ahol ez korábban nem volt tapasztalható. Felmerül tehát a kérdés, mi okozta ezt a változást, milyen tényezők jellemzik a politikai kultúrát az eltérő amerikai régiókban?

Itt azonban rögtön egy módszertani problémával kerülünk szembe. A politikaikultúra-vizsgálatok ugyanis általában helyi, mikroszintet elemeznek, s meglehetősen nehéz ezeket az információkat makroszinten is értelmezni. Zeigler-Hill és Myers (2009) például az elnökjelöltek önbecsülésének, önérzetének értékelését tartják kutatásuk tapasztalata alapján olyan tényezőnek, amely befolyásolja a szavazási hajlandóságot. Ha az emberek azt érzékelik, hogy a jelölt önérzetes, önbecsülése van, nagyobb valószínűséggel mennek el és szavaznak rá. Bligh és mások (2009) a karizmatikus személyiségjegyek jelenlétét tartják fontosnak, és a karizmatikus vezetéselmélet segítségével elemzik Obama mozgósítóerejét és győzelmét.⁸

Darmofal (2006) szintén utal erre a módszertani problémára, amely szerint nehéz át-hidalni a mikroszintű elemzések tapasztalatai és a makromegközelítések közötti távolságot. Sorra veszi azokat a szociológiai, szociálpszichológiai modelleket, amelyek segítenek megérteni a részvételi hajlandóság alakulását. A szociálpszichológiai Michigan-modell a szocializációra teszi a hangsúlyt, a társadalmi-gazdasági modell pedig strukturális elemeket hangsúlyoz. Mindkét modell azonban szerinte elsősorban helyi környezetben működik, makroviszonyok között Darmofal más megközelítést tart fontosnak, mégpedig az úgynevezett „költség – haszon” modellt, amely helyi és regionális szinten is jól értelmezhető. Ráadásul szerinte ebben a modellben jóval élesebben jelenik meg a hely, a földrajzi hely hatása, ami viszont témánk szempontjából érdemel különös figyelmet. A hely nagy befolyást gyakorol a várható „költségekre” és a várható „haszonra” is. A részvétel a választásokon pedig ezek mérlegelésével történik.

Különböző régiók eltérő politikai kultúrával jellemezhetők, amelyek értelmezését Darmofal szerint Elazar kulturális tézise alapján végezhetjük el. Elazar tézise szerint a lokalitások alapvetően három politikaikultúra-típussal írhatók le: (1) a *morális bázison* nyugvó választói viselkedés, amely szerint mindenkinek meg kell tenni a magáét, hogy a társadalom jobba váljék, s mindenkinek kötelessége részt venni közössége ügyeinek intézésében, vagyis többek között elmenni szavazni; (2) a *tradicionális* felfogás, amely szerint a társadalmi hierarchiában csak kevesek rendelkeznek az ügyek viteléhez szükséges képességekkel és erőforrásokkal. Ennek megfelelően a tradicionális felfogással rendelkező emberek nem is várják el, hogy részt vehessenek az „elit játékában”. (3) A politikai kultúra két végletes modellje között található Elazar szerint a harmadik, az *individualista* modell, amelynek képviselői úgy tekintenek a társadalomra, mint egy piacra, ahol áruk és szolgáltatások versenyeznek, a vevő pedig a várható haszon maximalizálására és a költségek csökkentésére törekszik. Elazar a politikai kultúra három típusát jól tudta kötni a régiókhoz, sőt történeti változásokhoz is. Ennek alapján Darmofalnak a legközelebbi szomszéd módszerével történt elemzése pedig szépen körülrajzolhatóvá tette ezeket az együvé tartozó térségeket.

A területi polarizáció kulturális összetevői alapot szolgáltatnak arra is, hogy különböző turisztikai és egyéb szolgáltatások használják a jobb üzlet reményében – akár marketingfogásként is – a demokrata vagy a republikánus értékrend sajátosságait. Felismerve azt, hogy az emberek szívesen élnek hasonló gondolkodású társaik között, demokratáknak és republikánusoknak eltérő helyeket, térségeket ajánlanak, ahol nyugdíjas éveiket

⁸ Hillary Clinton egy megjegyzése azonban rávilágít a karizmatikus vezető kampány- és kormányzati viselkedésének különbségeire: „Most versben kampányol, de prózában fog kormányozni.”

tölthetik (Brandon 2008). A helyeknek tehát kulturális és politikai habitusbeli jellemzőik is vannak, amelyeknek különböző kisugárzásuk, identitásuk van.⁹ Ennek az identitásnak üzleti célra való használata csak megerősíti a lokalitás értékrendbeli jelentőségét, amely hatást gyakorol a választói viselkedésre és az eredményekre is.

Az afro-amerikai népesség és a régiók Amerikája

Már Barack Obama jelölésének kezdeti idején fellángolt a vita arról, hogy vajon mekkora az esélye egy fekete jelöltnek a győzelemre. Az eredmény rácsáfolt a kételkedőkre, bár az is igaz, hogy a róla és családi hátteréről írt könyvek árnyalják ezt a megközelítést.¹⁰ Az azonban bizonyos, hogy maga a tény számos társadalomtudományi és pszichológiai vizsgálatot inspirált. Az elvégzett szociálpszichológiai vizsgálatok egyrészt arra hívták fel a figyelmet, hogy Obama megválasztása általánosabb következménnyel is járt a fekete-amerikai népesség önértékelésére. Kiderült például, hogy a fekete-amerikai tanulók teljesítménye javult a vizsgált középiskolákban és egyetemeken (Marx et al. 2009). Az „Obama-effektus” pozitívan hatott önbizalmukra és önértékelésükre. Aronson és mások (2009) eredményei azonban cáfolják az „Obama-effektus” Marx által ismertetett összefüggését. Effron et al. (2009) úgy vélték, hogy az Obamára leadott szavazatok nemcsak a politikai nézetekről adtak információt, hanem azt is szolgálták, hogy megmutassák, nincsenek előítéleteik a fekete lakossággal szemben. Saját vizsgálatuk azonban rávilágított arra az Allport (1977) óta közismert összefüggésre, miszerint az előítélet tagadása gyakran az előítéletes személyiség elrejtésére szolgál. Plant és mások (2009) vizsgálati eredményeik alapján ezzel ellentétes következtetésre jutottak. Ők úgy találták, hogy az „Obama-effektus” csökkentette az előítéleteket és a fekete népességgel kapcsolatos sztereotípiákat. Knowles és mások (2009) tanulmánya jól érzékelteti, mennyire bonyolult és néha zűrzavaros az a tudati kép és felfogás, amely az Obama-párti szavazókat – fehéreket és nem fehéreket egyaránt – jellemzi. Sokan úgy gondolták, hogy ezzel az eredménnyel közelebb kerül egy régi álom a megvalósuláshoz, nevezetesen a faji egyenlőség régóta vágyott álma. Knowles vizsgálatai azonban megmutatták, hogy olyanok is szép számmal szavaztak Obamára, akik ennek az álomnak megvalósulását nem támogatnák.

Zhong és mások (2008) tanulmánya a kisebbségek identitásának önértékelését vizsgálta az elnökjelöltekre vonatkozó preferenciákkal kapcsolatban. A fekete lakosság erőteljesen támogatta Obamát, de egyúttal az is kiderült, hogy a többi kisebbség, például a latinok, ázsiaiak, spanyol ajkúak ezt az elnökválasztási szituációt – különösképpen a demokrata jelöltek közötti küzdelmet – versenyszituációként is megélték, azaz tartottak attól, hogy a fekete kisebbség más kisebbségek rovására túlzott előnyökhöz jut. A kisebbségek politikai reakciói tehát igen összetett hatások következtében alakultak. A latinokat és a spanyol ajkúakat, noha általában demokrata-orientáltságúak, a kisebbségek közötti versenyszituáció a republikánusok felé tolt. Ez történt például Texasban, ahol a latin és spanyol kisebbség a lakosság jelentős részét alkotják.

9 Egy-két példa: Demokratáknak: Dearborn, Mich.; Chicago; Maplewood, N. J.; Pembroke Pines, Fla.; San Mateo, California. Republikánusoknak: Fort Worth, Texas; Cincinnati; Ogden, Utah; Hoover, Ala.; Idaho Falls, Idaho.

10 Lásd pl. Barack Obama: *Dreams from My Father: A Story of Race and Inheritance*. 2004; Webster G. Tarpley and Jos. Azar: *Barack H. Obama: The Unauthorized Biography* 2008.

A regionális különbségek, amelyek természeti, gazdasági és kulturális természetűek, jelentős mértékben éreztetik hatásukat a politikai magatartásra, a választói viselkedésre. Ennek oka elsősorban az amerikai történelem fontos elemeiben keresendő, amelyek a hagyományoknak megfelelően ma is különösen erős befolyással bírnak. Ezeknek a hatásoknak nagy része érezhető és értelmezhető a 2008-as amerikai elnökválasztás eredményeivel kapcsolatosan is, hiszen az eredmények nem mozaikszerűen szóródnak szét a térképen, hanem látható súlypontjaik vannak. Számos összefüggés azonban még rejtve maradt, kutatásra vár ezzel a választással kapcsolatosan, hiszen olyan változások következtek be, amelyek között csak a kevésbé jelentős az, hogy római katolikus lett az USA alelnöke.

IRODALOM

- Allport, Gordon W.* (1977): Az előítélet. Gondolat Könyvkiadó, Budapest
- Amin, Ash – Nigel Thrift* (2004): The Blackwell cultural economy reader (eds). Blackwell readers in geography. Blackwell Publishing, Oxford
- Aronson, Joshua – Sheana Jannone – Matthew McGlone – Tanisha Johnson-Campbell* (2009): The Obama Effect: An Experimental Test. *Journal of Experimental Social Psychology*
- Bligh, Michelle C. – Jeffrey C. Kohles* (2009): The enduring allure of charisma: How Barack Obama won the historic 2008 presidential election. *The Leadership Quarterly* 20, 483–492.
- Brandon, Emily* (2008): Best Places to Retire 10 Great Places to Retire for Democrats and Republicans. Some retirees want to live among members of their own political party
- Brown, David L. – Louis E. Swanson* (eds) (2003): Challenges for Rural America in the Twenty-First Century. The Pennsylvania State University Press. University Park, Pennsylvania, 513. p.
- Darmofal, David* (2006): The political geography of macro-level turnout in American political development. *Political Geography*, 25. 123–150.
- Effron, Daniel A. – Jessica S. Cameron – Benoît Monin* (2009): Endorsing Obama licenses favoring Whites. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45. 590–593.
- Elazar, Daniel J.* (1999): Political science, geography, and the spatial dimension of politics. *Political Geography*, 18. 875–886.
- Jagim, Mary* (2008): 2008 Presidential Race: A Comparison of Health Care Platforms. *Journal of Emergency Nursing*, 34:3 June
- Johnston, Ron – David Rossiter – Charles Pattie* (2005): Disproportionality and bias in US Presidential Elections: How geography helped Bush defeat Gore but couldn't help Kerry beat Bush. *Political Geography*, 24. 952–968.
- Knowles, Eric D. – Brian S. Lowery – Rebecca L. Schaumberg* (2009): Anti-Egalitarians for Obama? Group-Dominance Motivation and the Obama Vote. *Journal of Experimental Social Psychology*. (Article in press).
- Kulcsár László* (2008): A vidéki társadalom előtt álló kihívások Amerikában. *Térületi Statisztika*, 4.
- Lengyel Imre – Rechnitzer János* (2004): Regionális gazdaságtan. Dialóg–Campus Könyvkiadó, Budapest–Pécs
- Lichtman, Allan J.* (2008): The keys to the white house: An index forecast for 2008. *International Journal of Forecasting*, 24. 301–309
- Marx, David M. – Sei Jin Ko – Ray A. Friedman* (2009): The “Obama Effect”: How a salient role model reduces race-based performance differences. *Journal of Experimental Social Psychology*. (Article in press)
- Mellow, Nicole – Peter Trubowitz* (2005): Red versus blue: American electoral geography and congressional bipartisanship, 1898–2002. *Political Geography*, 24. 659–677.
- Morrill, R. Knopp, L., & Brown, M.* (2007). Anomalies in red and blue: exceptionalism in American electoral geography. *Political Geography*, 26. 525–553.
- Plant, E. Ashby – Patricia G. Devine – William T. L. Cox – Corey Columb – Saul L. Miller – Joanna Goplen – B. Michelle Peruche* (2009): The Obama effect: Decreasing implicit prejudice and stereotyping. *Journal of Experimental Social Psychology*. (Article in press).

- Shelley, Fred M.* (2008): Sections and elections – Reflections on the early 2008 U. S. presidential primaries. *Political Geography*, 27. 505–508.
- Spencer, Christine S.* (2008): The Presidential Candidates' Health Care Reform Platforms: Different Principles but Few Details. *Clinical Therapeutics* 30, 10.
- Webster, Gerald R. – Jonathan I. Leib* (2001): Whose South is it anyway? Race and the Confederate battle flag in South Carolina. *Political Geography*, 20. 271–299.
- Zeigler-Hill, Virgil – Erin M. Myers* (2009): Is high self-esteem a path to the White House? The implicit theory of self-esteem and the willingness to vote for presidential candidates. *Personality and Individual Differences*, 46. 14–19.
- Zhong, Chen-Bo – Adam D. Galinsky – Miguel M. Unzueta* (2008): Negational racial identity and presidential voting preferences *Journal of Experimental Social Psychology*, 44. 1563–1566.

Kulcsszavak: amerikai elnökválasztás; regionális egyenlőtlenségek; politikai kultúra.

Resume

The presidential election held 2008 in the United States brought unprecedented results from several aspects. This has been the first time a black person was elected president of the USA. This fact launched enormous stream of publications, especially within the States. In the present paper the author tries to disclose to what economic, historical and cultural roots can the strong regional disparity and identity type be traced back, which stand in the background of election results.